

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for fysikk

Faglig kontakt under eksamen:

Navn: Ola Hunderi

Tlf.: 93411

EKSAMEN I FAG TFY 4130 – FYSIKK

Fakultet for Naturvitenskap og teknologi

7 august 2004

Tid: 0900 – 1300

Tillatte hjelpemidler: C - Typegodkjent kalkulator, med tomt minne

O.Jahren og K.J. Knutsen: Formelsamling i matematikk

K. Rottmann: Matematische Formelsammlung

S. Barrett og T.M. Cronin: Mathematical Formulae

O. Øgrim og E. Lian: Fysiske størrelser og enheter

Vedlegg: Formler i emne TFY4130

Oppgavesettet er utarbeidet av : Professor Ola Hunderi og professor Anne Borg

---

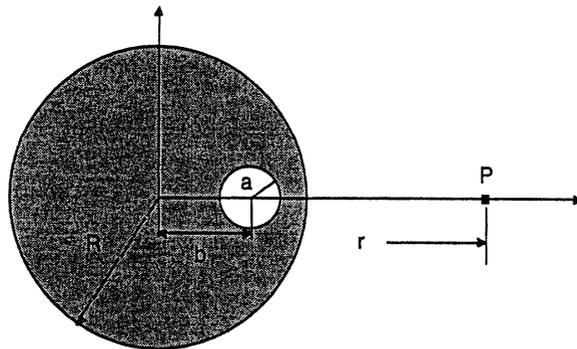
Bokmål
Sensuren faller i uke 34

Oppgave 1

En kule med radius R og permittivitet $\epsilon = \epsilon_0$ har en total ladning $Q > 0$ jevnt fordelt over hele volumet. Utenfor kulen er det luft (vakuum).

- Hvor stor er ladningstettheten ρ (ladning pr. volumenhet) av ladninger i kulen?
- Finn elektrisk feltstyrke E og potensial V utenfor kulen som funksjon av avstand r fra sentrum.
- Finn elektrisk feltstyrke E og potensial V som funksjon av r inne i kulen?

- d) Ladningen fjernes fra en sfærisk kavitet i kula slik som vist i figuren. Vis at feltstyrken i sentrum av denne kaviteten er den samme som før vi fjernet ladningen.

- e) Vis at feltstyrken i et punkt P utenfor kula på aksen gjennom kulas sentrum og kavitetens sentrum (se figuren) er gitt av

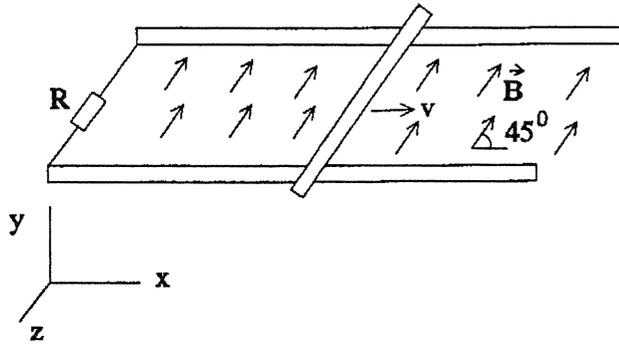
$$\vec{E} = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{1}{r^2} - \frac{(a/R)^3}{(r-b)^2} \right) \hat{r}$$

$\hat{r}$ er her en enhetsvektor langs aksen gjennom kulas og kavitetens sentrum. De andre størrelsene framgår av figuren.

HINT: Bruk superponering av felt i d) og e).

Oppgave 2

En ledende stav kan gli friksjonsfritt på to parallelle skinner slik som vist på figuren. Skinnene er i ene enden forbundet gjennom en motstand R, slik at systemet danner en lukket strømsløyfe som vist på figuren.

Sløyfa ligger i x - z -planet (horisontalplanet) med skinnene langs x -aksen. Avstanden mellom skinnene er L . Systemet befinner seg i et magnetfelt B . Magnetfeltet ligger i x - y -planet og danner 45° med sløyfas plan. $B_x = B_y > 0$, $B_z = 0$. Styrken av magnetfeltet er B .

- a) Beregn fluksen gjennom sløyfa som funksjon av posisjonen x til staven. x regnes fra sløyfas venstre kant.

Staven beveges med en konstant hastighet v mot høyre (se figur). Beregn strømmen i sløyfa. Angi retningen av strømmen.

- b) På grunn av strømmen i sløyfa og det ytre feltet B vil det virke en kraft på staven. Angi størrelse og retning av denne kraften. Angi også den mekaniske effekt vi må bruke for å bevege staven og sammenlign denne med den Ohmske varmeutviklingen i motstanden R .
- c) Kraften under b) vil også ha en vertikal komponent. For tilstrekkelig stor verdi av B vil den vertikale kraften bli så stor at staven et lite øyeblikk vil lette fra skinnene. Beregn denne verdien når stavens masse er m og tyngdens akselerasjon er g .
- d) Vi skal så se på hvordan et magnetfelt kan brukes til å holde gjenstander svevende, f.eks. et tog på "magnetiske skinner". Dette kalles magnetisk levitasjon. I det homogene magnetfeltet over et strømførende plan plasseres en leder parallelt med strømrretningen i planet. Anta nå at planet setter opp et felt $B = 2,0$ T. Hvilken strøm må sendes gjennom lederen for at kraften på den skal bli stor nok til å løfte 1 tonn pr. meter av lederen? I hvilken retning må strømmen gå?

Opgitt: $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ T A}^{-1} \text{ m}$
 $g = 9,81 \text{ m/s}^2$

- e) En vekselstrømskrets består av en vekselspenningskilde som gir ut en spenning med effektivverdi 20V og frekvens $f=5.00$ kHz, en motstand med resistans 150 W, en spole med induktans $5,00$ mH og en kondensator med kapasitans $0,500$ mF. Beregn impedansen Z og fasevinkelen d for kretsen. Hva er effektivverdien av strømmen i kretsen?

Oppgave 3

- a) En streng er fastspent i begge ender. Skisser utsvinget for grunntonen og første overtone. Vis på figurene, eller forklar med ord, hvilke punkter på strengen som svinger i fase med hverandre.
- b) Ei stemmefløyte spiller kammertonen som har frekvensen 440 Hz. Fløyta er lukket i den ene enden. Hvor lang er fløyta? Skisser utsvinget for grunntonen og første overtone. Forklar kort figuren du skisserer.
- c) En fiolin skal stemmes etter fløyta. Strengen er 32 cm lang mellom de fastspente punktene og masse pr. lengdeenhet er $5,0 \cdot 10^{-4}$ kg/m. Hva blir strekket i strengen?
- d) To fiolinister stemmer instrumentene. Den ene har en litt annen frekvens enn den andre. Forklar hvordan dette vil høres. Hva kalles denne effekten?

Oppgitt: Lydhastigheten i luft: $v = 334$ m/s

- e) Multiple choice spørsmål. Riktig svar gir 3 poeng, galt svar gir -1 poeng, ubevart gir 0 poeng. Presenter svarene dine i en enkel tabell.
- 1) Vi ser på en partikkel i et harmonisk oscillator potensial Da vil avstanden i energi mellom to nabonivåer:
- øke lineært med kvantetallet.
  - øke kvadratisk med kvantetallet
  - være konstant
  - avta lineært med kvantetallet
- 2) En partikkel er i en tredimensjonal boks med sidekanter L_1 og $L_2=L_3=2L_1$. En tilstand har energien $2.25 E_1$ der $E_1 = \frac{\hbar^2 \pi^2}{2mL_1^2}$. Degenerasjonsgraden for tilstanden er:
- 1
  - 2
  - 3
  - 5

- 3) Vi skal se på refleksjon av partikler fra en potensialbarriere. En fri partikkel med masse m beveger seg mot høyre. For $x < 0$ er potensialet 0. Ved $x = 0$ endres potensialet plutselig til verdien $-U_0$. Potensialet har verdien $-U_0$ for alle verdier $x \geq 0$. Den innkommende partikkelen har energien $2U_0$. Hvor mange partikler vil bli reflektert dersom vi sender 1 million partikler inn mot barrieren?
- a) 18230.
  - b) 120
  - c) 10205
  - d) 256050
- 4) Energien i grunntilstanden til dobbelt ionisert Litium ($Z=3$), er, med $E_0=13.6$ eV
- a) $-9E_0$
  - b) $-3E_0$
  - c) $-E_0/9$
  - d) $-E_0/3$